SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 164/06-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. mája 2006 predbežne prerokoval sťažnosť D. P., toho času vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. J. S., B., pre namietané porušenie jeho základných práv zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práv zaručených v čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Špeciálneho súdu v Pezinku sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 21. marca 2006 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Toš 25/2006 z 5. apríla 2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť D. P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola doručená ústavná sťažnosť (podania z 19. apríla a 10. mája 2006) D. P., toho času vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. S., B., pre namietané porušenie jeho základných práv zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jeho práv zaručených v čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Špeciálneho súdu v Pezinku (ďalej len „špeciálny súd“) sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 21. marca 2006 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Toš 25/2006 z 5. apríla 2006 (ďalej len „napadnuté uznesenie“ a „najvyšší súd“).

Sťažovateľ prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu v ústavnej sťažnosti uviedol, že 27. októbra 2004 naňho prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky podal na Krajskom súde v Banskej Bystrici s právomocou Špeciálneho súdu obžalobu pre trestný čin podvodu spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 a § 250 ods. 1 a 5 Trestného zákona platného do 31. decembra 2005 (zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov – ďalej len „doterajší trestný zákon“), trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej a teroristickej skupiny podľa § 185a ods. 1 doterajšieho trestného zákona a pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1 doterajšieho trestného zákona. Konanie je na súde prvého stupňa vedené pod sp. zn. PK 2 Tš 9/2005, pričom časť veci (okrem trestného činu vraždy) bola uznesením špeciálneho súdu zo 4. októbra 2005 vylúčená na samostatné konanie.

V rámci trestného stíhania v uvedenej trestnej veci bol sťažovateľ vzatý do väzby uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. Tp 9/2002 z 9. februára 2002 z dôvodov podľa § 67 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku platného do 31. decembra 2005 [zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov – ďalej len „doterajší trestný poriadok“]. Lehota väzby začala u sťažovateľa plynúť 7. februára 2002 a naposledy bola predĺžená uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Ntvš 1/2005 zo 7. novembra 2005, a to do 7. júla 2006.

Na hlavnom pojednávaní konanom 21. marca 2006 požiadal sťažovateľ o prepustenie z väzby na slobodu. Senát špeciálneho súdu uznesením sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 žiadosť zamietol. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú najvyšší súd napadnutým uznesením z 5. apríla 2006 zamietol ako nedôvodnú.

Sťažovateľ (napádajúc tieto rozhodnutia špeciálneho súdu a najvyššieho súdu) v konaní pred ústavným súdom najmä namietal: *„... výkonom väzby mi je obmedzovaná osobná sloboda po dobu štyri roky a viac ako dva mesiace. Podľa môjho názoru ide pritom o výkon väzby, ktorý je v rozpore so zákonom a to z dôvodu prekročenia maximálne prípustnej dĺžky jej trvania, v zmysle ust. § 76 ods. 6 v spojení s ust. § 564 ods. 7 Tr. por., účinného od 1. 1. 2006."*

Z označených ustanovení Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 (zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení zákona č. 650/2005 Z. z. – ďalej len „nový trestný poriadok") podľa sťažovateľa vyplýva, že «*... lehota väzby nesmie svojím trvaním prekročiť časový úsek maximálne štyroch rokov. Za splnenia zákonných podmienok, vymedzených v ust. § 564 ods. 7 Tr. por. môže byť táto maximálna dĺžka väzby predĺžená ešte o dobu najviac ďalších troch mesiacov nad túto prípustnú dĺžku, ktorá sa počíta odo dňa nadobudnutia účinnosti nového Trestného poriadku. Vzhľadom na tú skutočnosť že „nové" trestné kódexy nadobudli účinnosť dňa 01. 01. 2006, je zrejmé, že je možné výkon väzby, za splnenia vyššie spomínaných podmienok (ktoré môj prípad do bodky napĺňa) predĺžiť najviac do 31. marca 2006. (...)*

Z uvedeného vyplýva, že ustanovenie § 564 ods. 7 Tr. por., účinného od 01. 01. 2006, de iure aj de facto ruší platnosť ust. § 71 ods. 1 a 2 Tr. por., účinného do 01. 01. 2006 aj v tých prípadoch, keď orgány činné v trestnom konaní sú ešte povinné podľa tohto zákona postupovať.

Je tomu tak preto, že (už aj z justičnej praxe) nesporne vyplýva, že nový Trestný poriadok vytvára podklad pre nerovné postavenie osôb väzobne stíhaných pred 01. 01. 2006 a po tomto dátume. (...) Zákonodarca teda prostredníctvom intertemporálnych ustanovení, v súvislosti so zavedením nových trestných kódexov, vytvára priestor pre akceptovateľné zmiernenie uvedených dopadov v praxi.»

V tejto súvislosti poukázal sťažovateľ na znenie čl. 17 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 3 ústavy.

Sťažovateľ napokon poukázal na iné a rozdielne uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Ntv 2/2006 z 31. januára 2006 (ďalej len „uznesenie z 31. januára 2006“), ktoré zodpovedá jeho právnemu názoru. Podľa sťažovateľa potom „... *rozhodnutím Najvyššieho súdu SR, ktorým sa tento odchýlil od svojej konštantnej judikatúry, týkajúcej sa analogických prípadov, došlo k porušeniu môjho práva na právnu istotu, zaručeného mi čl. 1 ods. 1 Ústavy SR....“,* resp. „... *nakoľko Najvyšší súd SR vydal uznesenie diametrálne odlišné od vlastnej ustálenej praxe v analogických veciach, mám zato, že došlo k porušeniu čl. 1 ods. 1 Ústavy SR“.*

Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu navrhol, aby ústavný súd nálezom:

- vyslovil porušenie jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj jeho práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru uznesením špeciálneho súdu sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 21. marca 2006 a napadnutým uznesením najvyššieho súdu z 5. apríla 2006,

- vyslovil porušenie jeho práva na právnu istotu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu,

- zrušil označené rozhodnutia,

- zakázal *„... Špeciálnemu súdu v Pezinku resp. Najvyššiemu súdu SR pokračovať v nezákonnom obmedzovaní osobnej slobody výkonom väzby obžalovaného D. P.(...)“* a

- najvyššiemu súdu uložil povinnosť zaplatiť mu náhradu trov konania na účet jeho právneho zástupcu.

II.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

2. Predmetom konania pred ústavným súdom je sťažovateľom namietané porušenie jeho základných práv zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, ako aj namietané porušenie jeho práv zaručených v čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru uznesením špeciálneho súdu sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 21. marca 2006 a napadnutým uznesením najvyššieho súdu z 5. apríla 2006.

Uznesením sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 21. marca 2006 zamietol na hlavnom pojednávaní senát špeciálneho súdu sťažovateľovu žiadosť o prepustenie z väzby konštatujúc, že dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a), b) a c) doterajšieho trestného poriadku u sťažovateľa pretrvávajú. Poukázal predovšetkým na pretrvávanie dôvodného podozrenia, že sťažovateľ sa dopustil skutku, ktorý je predmetom obžaloby v danom trestnom konaní, na vysoký trest, ktorý sťažovateľovi hrozí v prípade uznania viny (desať až pätnásť rokov), na okolnosti prípadu, najmä charakter a spôsob páchania trestnej činnosti kladenej obžalovaným (vrátane sťažovateľa) za vinu, z ktorých *„... vyplýva reálne*

nebezpečenstvo...“ ovplyvňovania alebo pokusu o odstránenie možných nepohodlných svedkov, ako aj obava z možného pokračovania v páchaní trestnej činnosti u sťažovateľa aj s prihliadnutím na jeho predchádzajúcu trestnú činnosť. Zároveň uviedol, že podľa § 564 ods. 4 nového trestného poriadku sa trestné stíhanie vykonáva podľa doterajšieho trestného poriadku. Z prechodných ustanovení nového trestného poriadku vyplýva, že sa to týka aj konania o dôvodoch a lehotách väzby (§ 564 ods. 5), pričom v sťažovateľovom prípade nesmie celková doba trvania väzby presiahnuť päť rokov (§ 71 ods. 2 doterajšieho trestného poriadku). Výnimka z pravidla zakotveného v § 564 ods. 5 nového trestného poriadku zakotvená v § 564 ods. 7 nového trestného poriadku sa týka výlučne lehôt trvania väzby v prípravnom konaní. Sťažovateľova väzba však bola naposledy predĺžená uznesením najvyššieho súdu zo 7. novembra 2005 už v štádiu konania pred súdom. Sťažovateľ sa teda nachádza v súdnej väzbe, na ktorú nemožno aplikovať výnimku ustanovenú v § 564 ods. 7 nového trestného poriadku.

Sťažovateľovu sťažnosť podanú proti tomuto rozhodnutiu špeciálneho súdu najvyšší súd napadnutým uznesením z 5. apríla 2006 zamietol na základe týchto dôvodov: «*(...) Najvyšší súd Slovenskej republiky v prvom rade považuje za potrebné uviesť, že aj v tomto štádiu trestného konania dôvodnosť podozrenia, že obžalovaní R. Š., J. K. a D. P. spáchali skutky, pre ktoré sú trestne stíhaní, v rovine rozumnej istoty naďalej pretrváva.*

Čo sa týka otázky dôvodov väzby u obžalovaných R. Š., J. K. a D. P. rovnako Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že tieto trvajú v nezmenenom rozsahu. V tomto smere argumentáciu obžalovaných R. Š. a D. P. Najvyšší súd Slovenskej republiky považoval za neopodstatnenú, keďže špeciálny súd svoje závery o dôvodoch väzby u obžalovaných R. Š., J. K. a D. P. založil na zisteniach vychádzajúcich z konkrétnych skutočností a nie na zisteniach založených na nejakej abstraktnej úvahe. Vzhľadom k tomu, že špeciálny súd tieto konkrétne skutočnosti ku každému dôvodu väzby zvlášť u všetkých troch obžalovaných veľmi detailne rozviedol, Najvyšší súd Slovenskej republiky na tieto len odkazuje, keďže si tieto závery špeciálneho súdu v plnom rozsahu osvojil.

Čo sa týka otázky dĺžky trvania väzby u obžalovaných R. Š., J. K. a D. P. Najvyšší súd Slovenskej republiky sa rovnako v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom vysloveným špeciálnym súdom v napadnutom uznesení.

Podľa článku 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.

Podľa článku 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa článku 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou. (...)

Je pravdou, že podľa § 76 ods. 6 písm. c) Tr. por. celková doba trvania väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť štyridsaťosem mesiacov (tzn. štyri roky), ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin. Podľa § 76 ods. 7 Tr. por. pritom z lehoty uvedenej v odseku 6 pripadá jedna polovica na prípravné konanie (maximálne 2 roky) a jedna polovica na konanie pred súdom (rovnako maximálne 2 roky). Pre úplnosť je potrebné dodať, že skutky obžalovaných, ktoré špeciálny súd v tomto konaní prejednáva, sú v zmysle § 11 ods. 3 s poukazom na § 145 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. právne posúdené ako obzvlášť závažné zločiny.

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky právna úprava týkajúca sa rozhodovania o väzbe osôb trestne stíhaných pre skutok napĺňajúci znaky obzvlášť závažného zločinu podľa nového Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., resp. obzvlášť závažného trestného činu podľa starého Trestného zákona č. 140/1961 Zb. účinného do 1. januára 2006, ktoré sa nachádzajú k 1. januáru 2006 v súdnej väzbe (teda bola na ne podaná obžaloba pred 1. januárom 2006) nijako nenarúša ústavný princíp rovnosti garantovaný článkom 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, keďže v zmysle tohto ustanovenia sa rovnaké zákonné obmedzenia základných práv a slobôd majú vzťahovať na osoby, ktorých situácia je rovnaká alebo analogická, čo znamená, že za tých istých podmienok musia platiť pre každého rovnaké obmedzenia ustanovené zákonom, a naopak v prípade odlišných podmienok aj obmedzenia platia odlišne, ale znovu rovnako pre všetkých, ktorí tieto odlišné podmienky spĺňajú.

Pravidlo rovnosti sa teda nezaručuje absolútne, pretože Ústava Slovenskej republiky rovnosť chápe ako rovnosť pred zákonom pre osoby v rovnakých situáciách. To znamená, že zákonodarca v prípade úpravy väzobných lehôt, kedy nový zákon stanovuje kratšie lehoty,

mohol, ale nemusel zaviesť pravidlo, podľa ktorého sa dobrodenie nového zákona použije aj na situácie, ktoré vznikli podľa starého zákona. Takéto dobrodenie v prípade osôb vzatých do väzby podľa starého zákona bolo zavedené len pokiaľ ide o prípravné konanie v § 564 ods. 7 Tr. por. Inými slovami zákonodarca nepoužil retroaktívne nové pravidlo na tieto prípady absolútne. Na tomto mieste sa Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky javí za potrebné dodať, že jedinou výnimkou predpísanou Ústavou Slovenskej republiky a Trestným zákonom, podľa ktorej sa neskorší zákon vždy použije, je posudzovanie trestnosti činu, ktorá sa posudzuje podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný, okrem situácie, keď použitie nového zákona je pre páchateľa priaznivejšie (článok 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky).

Pri posudzovaní dĺžky väzby osôb trestne stíhaných pre skutok napĺňajúci znaky obzvlášť závažného zločinu podľa Trestného zákona, resp. obzvlášť závažného trestného činu podľa Trestného zákona účinného do 1. januára 2006, ktoré sa nachádzajú k 1. januáru 2006 v súdnej väzbe, však treba podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prihliadať na článok 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou, a teda aj s princípom zachovania rovnosti osôb v rovnakých situáciách.

Podľa Trestného poriadku sa na osoby v súdnej väzbe vzťahuje už vyššie uvedený § 76 ods. 7, ktorý stanovuje maximálnu dĺžku súdnej väzby na dvadsaťštyri mesiacov, t. j. dva roky.

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedené osoby si nemôžu nárokovať, aby celková doba ich väzby nemohla presiahnuť štyri roky, lebo toto nové pravidlo platí len od 1. januára 2006, pričom dovtedy (keď boli vzaté do väzby a nachádzali sa v nej či už v prípravnom konaní alebo v konaní pred súdom) platilo staré pravidlo, že celková doba väzby nesmie presiahnuť päť rokov. Rovnako si nemôžu nárokovať na to, že celková doba ich súdnej väzby nesmie presiahnuť dva roky. Môžu si však nárokovať na to, aby ich súdna väzba po 1. januári 2006 nepresiahla dva roky, tzn. aby netrvala dlhšie ako do 1. januára 2008, nakoľko od 1. januára 2006 platí pravidlo, že pri takýchto trestných činoch súdna väzba nesmie presiahnuť dva roky.

Toto platí pre každého obžalovaného, lebo sa nachádza v rovnakej situácii bez

rozdielu, či je v súdnej väzbe už k 1. januáru 2006 alebo po 1. januári 2006.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že len v tejto situácii by opačný prístup, ktorý by kvôli „starému“ pravidlu maximálnej päťročnej lehoty trvania väzby, umožnil po 1. januári 2006 trvanie súdnej väzby aj po 1. januári 2008, naozaj znamenal porušenie ústavného princípu rovnosti.

Z uvedeného vyplýva, že „starú“ právnu úpravu premietnutú do prechodných ustanovení v § 564 ods. 3, ods. 4, ods. 5 a ods. 7 Tr. por. a „novú“ právnu úpravu obsiahnutú v ustanoveniach § 76 ods. 6, ods. 7 Tr. por. treba interpretovať a aplikovať ako právne úpravy koexistujúce, a nie kontradiktórne.»

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti podanej ústavnému súdu a z obsahu sťažovateľom napádaných rozhodnutí špeciálneho súdu a najvyššieho súdu vyplýva, že pre posúdenie predmetnej veci ústavným súdom je významná predovšetkým nasledujúca právna úprava.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru „Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom: ... zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní“.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru „Každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie“.

Podľa § 71 ods. 2 doterajšieho trestného poriadku väzba v konaní pred súdom spolu s väzbou v prípravnom konaní nesmie trvať dlhšie ako dva roky. Ak nebolo možné pre obťažnosť veci alebo z iných závažných dôvodov trestné stíhanie v tejto lehote skončiť a prepustením obvineného na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, môže o ďalšom trvaní väzby na nevyhnutne potrebnú dobu rozhodnúť najvyšší súd, a to aj opakovane. Celková doba trvania väzby nesmie presiahnuť tri roky a pri obzvlášť závažných trestných činoch päť rokov.

Podľa § 41 ods. 2 doterajšieho trestného zákona v spojení s § 62 doterajšieho trestného zákona je trestný čin vraždy podľa § 219 doterajšieho trestného zákona obzvlášť závažným trestným činom.

Podľa § 564 nového trestného poriadku trestné stíhanie začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona a úkony v ňom vykonané majú rovnaké účinky ako trestné stíhanie začaté a úkony vykonané podľa tohto zákona (ods. 1).

Lehoty na vyšetrovanie podľa tohto zákona začínajú plynúť odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona (ods. 2).

Vo veciach, v ktorých bola podaná obžaloba na okresný súd pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, vykoná konanie okresný súd podľa doterajších predpisov. Konanie o riadnom opravnom prostriedku proti takému rozhodnutiu vykoná krajský súd podľa doterajších predpisov. Rovnako sa postupuje, ak vec postúpil okresnému súdu na vykonanie konania neprísluśný súd (ods. 3).

Vo veciach, v ktorých bola podaná obžaloba na krajský súd na vykonanie konania v prvom stupni pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, vykoná konanie v prvom stupni príslušný krajský súd podľa doterajších predpisov. Konanie o riadnom opravnom prostriedku proti takému rozhodnutiu vykoná najvyšší súd podľa doterajších predpisov. Rovnako sa postupuje, ak vec postúpil krajskému súdu na vykonanie konania v prvom stupni neprísluší súd (ods. 4).

Konaním podľa odsekov 3 a 4 sa rozumie aj konanie o dôvodoch a lehotách väzby podľa doterajších predpisov vrátane konania o návrhu na predĺženie lehoty väzby najvyšším súdom (ods. 5).

Ustanovenia odsekov 3 a 4 neplatia pre ďalšie konanie v takej veci, ak súd za účinnosti tohto zákona právoplatne vrátil vec prokurátorovi na došetrenie (ods. 6).

Vo veciach, v ktorých sa začala väzba predo dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, začnú plynúť lehoty, v ktorých treba rozhodnúť v prípravnom konaní o predĺžení lehoty väzby odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona; tým nie sú dotknuté ustanovenia o prípustnom trvaní väzby okrem prípadov, ak bolo právoplatne rozhodnuté o predĺžení lehoty väzby pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona na čas dlhší, ako sú lehoty uvedené v § 76 ods. 6 alebo 7; v týchto prípadoch sa skončí lehota väzby najneskôr uplynutím troch mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Lehoty rozhodné pre dĺžku väzby podľa § 76 ods. 6 a 7 sa určia podľa trestnej sadzby ustanovenej na stíhaný skutok Trestným zákonom účinným v čase rozhodovania. Rovnako sa určia lehoty rozhodné pre dĺžku väzby, ak je páchateľ obvinený po dni nadobudnutia účinnosti tohto zákona za trestný čin spáchaný pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona (ods. 7).

Podľa § 11 ods. 3 nového trestného zákona zločin, za ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, sa považuje za obzvlášť závažný.

Podľa § 76 nového trestného poriadku celková doba trvania väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť

a) dvanásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin,

b) tridsaťšesť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin,

c) štyridsaťosem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin (ods. 6).

Z lehoty uvedenej v odseku 6 pripadá jedna polovica na prípravné konanie a jedna polovica na konanie pred súdom (ods. 7).

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

III.

1. Ústavná sťažnosť smerovala proti posledným uzneseniam špeciálneho súdu a najvyššieho súdu o väzbe sťažovateľa.

Vo vzťahu k uzneseniu špeciálneho súdu nie je daná právomoc ústavného súdu (a ústavnú sťažnosť bolo preto treba v tejto časti z uvedeného dôvodu odmietnuť), lebo sťažovateľ sa mohol o ochranu svojich práv uchádzať prostredníctvom sťažnosti proti uzneseniu špeciálneho súdu na najvyššom súde.

Ústavnému súdu preto ostalo posúdiť, či najvyšší súd napadnutým uznesením interpretoval a aplikoval právnu úpravu (najmä relevantné ustanovenia doterajšieho trestného poriadku a nového trestného poriadku) a vyrovnal sa s námietkami sťažovateľa ústavne konformným spôsobom.

2. Sťažovateľ predniesol v ústavnej sťažnosti argumentáciu v podstate v dvoch smeroch:

a) S poukazom najmä na požiadavku rovnosti pred zákonom a rovnakých obmedzení základných práv a slobôd v zmysle čl. 12 ods. 1, resp. čl. 13 ods. 3 ústavy, ako aj znenie § 564 ods. 7 nového trestného poriadku treba relevantné ustanovenia doterajšieho trestného poriadku a nového trestného poriadku - u osôb (vrátane seba) trestne stíhaných za skutok právne kvalifikovateľný ako obzvlášť závažný zločin (podľa nového trestného zákona), resp. obzvlášť závažný trestný čin (podľa doterajšieho trestného zákona), ktoré sa nachádzali k 1. januáru 2006 v súdnej väzbe (ďalej iba „vymedzené osoby“) - interpretovať tak, že celková doba väzby u nich môže trvať štyri roky, alebo nanajvýš do 31. marca 2006 (a pri nerešpektovaní teda dochádza k porušeniu ním označených práv podľa ústavy a dohovoru).

b) Najvyšší súd sa napadnutým uznesením diametrálne odchýlil od uznesenia z 31. januára 2006, ako aj od svojej konštantnej judikatúry v analogických prípadoch, čím porušil aj jeho právo na právnu istotu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy.

3. Najvyšší súd sa v napadnutom uznesení tiež zaoberal argumentáciou sťažovateľa pod písmenom a), ktorú tento uviedol v sťažnosti proti uzneseniu špeciálneho súdu.

Odvolávajúc sa o. i. najmä na znenie § 564 nového trestného poriadku (ods. 5 a ods. 7), čl. 13 ods. 3, čl. 152 ods. 4 ústavy a princíp zachovania rovnosti osôb v rovnakých situáciách uviedol, že vymedzené osoby si

a) v zásade nemôžu nárokovať, aby ich celková doba väzby nepresiahla štyri roky (nové pravidlo účinné od 1. januára 2006), prípadne 31. marca 2006, lebo sa na ne vzťahuje staré pravidlo (päť rokov), ktoré nemení ani § 564 ods. 7 nového trestného poriadku (týka sa iba väzby v prípravnom konaní),

b) nemôžu nárokovať, aby celková doba ich súdnej väzby nepresiahla dva roky (z obdobných dôvodov), a

c) môžu nárokovať, aby celková doba ich súdnej väzby po 1. januári 2006 nepresiahla dva roky (lebo inak by bol porušený ústavný princíp rovnosti).

Aplikujúc takto (podľa názoru najvyššieho súdu) ústavne konformne interpretované relevantné ustanovenia doterajšieho a nového trestného poriadku, resp. trestného zákona na konkrétne okolnosti tohto prípadu, väzbu sťažovateľa potvrdil, pretože

- v čase rozhodovania nepresahuje celkovú prípustnú dobu väzby v trvaní piatich rokov (ktorá končí 7. februára 2007),

- nepresahuje prípustnú dobu súdnej väzby dvoch rokov po 1. januári 2006,

- väzba sťažovateľa bola naposledy predĺžená (uznesením najvyššieho súdu zo 7. novembra 2005) do 7. júla 2006 a

- dôvody väzby u sťažovateľa stále trvajú.

4. Interpretácia a aplikácia zákonov je v prvom rade vecou všeobecných súdov a ústavný súd má dôvod do nej zasiahnuť iba vtedy, keby jej spôsob alebo účinky boli svojvoľné alebo zjavne neopodstatnené, a tým porušovali základné práva alebo slobody osôb (obdobne napr. I. ÚS 13/00).

Interpretácia a aplikácia relevantných ustanovení doterajšej a súčasnej právnej úpravy väzby Trestným poriadkom zo strany najvyššieho súdu sa však vyššie označenými nedostatkami nevyznačuje. Ústavný súd ju preto považuje za ústavne konformnú, napadnuté uznesenie nemôže porušovať (sťažovateľom označené) práva podľa ústavy a dohovoru a ústavnú sťažnosť bolo potrebné v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

5. K argumentácii sťažovateľa uvedenej v časti III bodu 2 pod písmenom b) tohto uznesenia treba najskôr poznamenať, že ju okrem svojich tvrdení ničím nepodložil (nepredložil ani uznesenie z 31. januára 2006 a ani iné rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré

by mali preukazovať jeho konštantnú, resp. ustálenú prax zodpovedajúcu právnemu názoru sťažovateľa.)

Ústavný súd považuje túto argumentáciu za zjavne neopodstatnenú z dvoch dôvodov (čo je tiež dôvodom pre odmietnutie ústavnej sťažnosti aj v tejto časti):

i) princíp právnej istoty (ako jeden z definičných znakov právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy) nemôže predovšetkým vzhľadom na povahu súdneho rozhodovania a jeho predmet zaručiť prvotnú rovnakosť rozhodovania súdov aj v analogických situáciách (a preto sa na zjednocovanie rozhodovania vytvárajú rôzne mechanizmy),

ii) ani sťažovateľ nepredložil dôkazy a ani ústavný súd nedisponuje informáciami, ktoré by preukazovali, že stabilná a konštantná rozhodovacia činnosť najvyššieho súdu v analogických situáciách zodpovedá právnemu názoru sťažovateľa, pričom napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je zjavným a neopodstatneným odklonom od nej (čo by mohlo nasvedčovať porušeniu sťažovateľom označených práv v spojitosti s princípom právnej istoty).

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k odôvodneniu tohto rozhodnutia pripája odlišné stanovisko sudcu Eduarda Bárányа.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. mája 2006